

Y CABINET DYDD MAWRTH, 13 MEHEFIN 2023

Yn bresennol-

Y Cynghorwyr: Dyfrig Siencyn, Nia Jeffreys, Beca Brown, Berwyn Parry Jones, Craig ab Iago, Elin Walker Jones, Dafydd Meurig, Dilwyn Morgan, Ioan Thomas a Menna Trenholme.

Hefyd yn bresennol-

Dafydd Gibbard (Prif Weithredwr), Geraint Owen (Cyfarwyddwr Corfforaethol), Huw Dylan Owen (Cyfarwyddwr Corfforaethol), Iwan Evans (Pennaeth Cyfreithiol), Dewi Aeron Morgan (Pennaeth Cyllid) a Rhodri Jones (Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth).

- Eitem 6: Gareth Jones (Pennaeth Cynorthwyol Amgylchedd) a Rebeca Angharad Jones (Rheolwr Cynllunio (Polisi Cynllunio ar y Cyd)).
- Eitem 7 Gareth Jones (Pennaeth Cynorthwyol Amgylchedd) a Heledd Fflur Jones (Arweinydd Tîm (Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd - Gwynedd a Môn)).
- Eitem 8 Garem Jackson (Pennaeth Adran Addysg), Debbie Anne Jones (Pennaeth Cynorthwyol Addysg: Gwasanaethau Corfforaethol) a Gwyn Tudur (Pennaeth Cynorthwyol Addysg: Uwchradd).
- Eitemau 9 a 10 Ffion Madog Evans (Pennaeth Cyllid Cynorthwyol – Cyfrifeg a Phensiynau).
- Eitem 11 Carys Fôn Williams (Pennaeth Adran Tai ac Eiddo).

1. YMDDIHEURIADAU

Ni dderbyniwyd unrhyw ymddiheuriadau.

Croesawyd yr Aelodau Cabinet a Swyddogion i'r cyfarfod.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiad o fuddiant personol.

3. MATERION BRYD

Nid oedd unrhyw fater bryd.

4. MATERION YN CODI O DROSOLWG A CHRAFFU

Nid oedd unrhyw fater yn codi o drosolwg a chraffu.

5. COFNODION

Derbyniwyd cofnodion y cyfarfodydd a gynhaliwyd ar 25 Ebrill 2023 fel rhai cywir.

6. TREFNIANT LLYWODRAETHU AR GYFER Y CYNLLUN DATBLYGU LLEOL NEWYDD A MATERION POLISI CYNLLUNIO AR Y CYD

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Dafydd Meurig.

PENDERFYNIAD

Cymeradwywyd y Model Llywodraethu yn Atodiad 1 ar gyfer paratoi y Cynllun Datblygu Lleol i'w cynnwys yn y Cytundeb Cyflawni Drafft.

Cytunwyd i sefydlu Gweithgor Polisi Cynllunio 15 aelod gyda'r Cylch Gorchwyl (Atodiad 2) i gefnogi'r gwaith o baratoi'r Cynllun Datblygu Lleol Newydd.

Dirprwywyd hawl i'r Pennaeth Adran Amgylchedd mewn ymgynghoriad gyda'r Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol i wneud addasiadau ieithyddol a man gywiriadau golygyddol i'r Cylch Gorchwyl.

TRAFODAETH

Adroddwyd ar yr angen i sefydlu trefniant llywodraethu newydd ar gyfer paratoi Cynllun Datblygu Lleol Newydd a materion polisi cynllunio ar gyfer Awdurdod Cynllunio Cyngor Gwynedd, yn dilyn penderfyniadau i ddirwyn trefniadau cyd weithio ffurfiol gyda Chyngor Sir Ynys Môn i ben.

Eglurwyd bod y broses o sefydlu'r Cynllun Datblygu Lleol newydd yn ran o swyddogaeth ar y cyd rhwng y Cabinet a'r Cyngor Llawn. Nodwyd bod y broses hon yn waith dros gyfnod o oddeutu pedair blynedd a bod angen i fonitro'r Cynllun Datblygu Lleol, paratoi canllawiau Cynllun Atodol yn ogystal â gwaith polisi cynllunio cyffredinol. Nodwyd pwysigrwydd bod yr holl aelodau yn cymryd perchnogaeth dros ddatblygiadau'r gwaith hwn.

Awgrymwyd sefydlu Gweithgor Polisi Cynllunio gydag aelodaeth o 15 Aelod Cyngor Gwynedd, yn seiliedig ar ddyraniad gwleidyddol, er mwyn cefnogi'r broses o greu a chynnal y Cynllun Datblygu Lleol. Nodwyd mai rhai o brif swyddogaethau'r cylch gorchwyl fyddai:

- Darparu barn ac arweiniad ar ddogfennau drafft y Gwasanaeth Polisi Cynllunio yn ogystal â dogfennau drafft y Canllawiau Cynllunio Atodol, cyn i'r gwasanaeth gwneud trefniadau am adborth gyhoeddus.
- Darparu barn ac arweiniad ar sylwadau a dderbynnir gan y cyhoedd ac unrhyw grŵp neu fforwm budd-ddeiliaid yn ystod cyfnodau cyfranogiad cyhoeddus neu ymgynghoriadau eraill ym mhrosesau'r Cynllun Datblygu Lleol a'r Canllawiau Cynllunio Atodol.
- Darparu barn ac arweiniad ar Adroddiad Monitro Blynyddol y Cynllun Datblygu Lleol ac unrhyw ddogfen sy'n cael ei baratoi fel rhan o'r broses o adolygu'r Cynllun Datblygu Lleol.

Cadarnhawyd bod gan Y Cabinet, Y Cyngor Llawn a'r Pwyllgor Craffu Cymunedau rôl oddi fewn y prosesau hyn a rhannwyd amserlen o'r broses. Cadarnhawyd bod gofyniad statudol i'r broses hyn gael ei gyflwyno i'r Cyngor Llawn dwywaith o fewn y cyfnod o bedair blynedd. Ymhelaethwyd bod swyddogion y Gwasanaeth wedi amserlennu i'r diweddariadau cael eu cyflwyno i'r Cyngor Llawn bedair gwaith oddi fewn y cyfnod hwn, er mwyn cyd fynd gyda chamau allweddol ac i sicrhau bod yr Aelodau'n perchnogi'r broses ddatblygu.

Nodwyd bydd holl aelodau'r Cyngor yn derbyn sesiynau codi ymwybyddiaeth drwy gydol y broses pan fu'n amserol i wneud hynny.

Adroddwyd byddai'r broses llywodraethol hyn yn adlewyrchiad o'r trefniant blaenorol ar y cyd gyda Cyngor Sir Ynys Môn. Ymhelaethwyd bod nifer helaeth o awdurdodau lleol eraill yn defnyddio trefniant tebyg i'r hyn a argymhellwyd yn yr adroddiad.

7. CYFLWYNO CYFARWYDDYD ERTHYGL 4 ER MWYN GALLUOGI RHEOLI'R TROSGLWYDDIAD MEWN DEFNYDD O DAI PRESWYL I DDEFNYDD GWYLIAU (AIL-GARTREFI A LLETY GWYLIAU)

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Dafydd Meurig.

PENDERFYNIAD

1. Cymeradwywyd Papur Cyfiawnhau Cyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4 yn Atodiad 1.
2. Cymeradwywyd gwneud Cyfarwyddyd Erthygl 4 sydd ddim yn dod i rym yn uniongyrchol ond wedi 12 mis (Atodiad 2) ar gyfer Ardal Awdurdod Cynllunio Lleol Gwynedd er mwyn diddymu'r hawliau datblygu a ganiateir ar gyfer y defnyddiau canlynol:
 - a. Newid defnydd o C3 (prif gartref) i C5 (ail gartref) neu C6 (llety gwyliau tymor byr) a defnyddiau cymysg penodol;
 - b. Newid defnydd o C5 (ail gartref) i C6 (llety gwyliau tymor byr) a defnyddiau cymysg penodol;
 - c. Newid defnydd o C6 (llety gwyliau tymor byr) i C5 (ail gartref) a defnyddiau cymysg penodol.
3. Cytunwyd bydd rhybudd o'r Cyfarwyddyd Erthygl 4 ar y ffurf yn Atodiad 3 i'w gyhoeddi a chyflwyno yn unol â'r gofynion (gan dderbyn nad yw yn ymarferol i gyflwyno yn unigol i bob perchennog a meddiannwr o fewn yr ardal oherwydd ei maint) am gyfnod o ddim llai na chwe wythnos er caniatáu i'r cyhoedd gyflwyno ymatebion i'r bwriad.
4. Cytunwyd i dderbyn adroddiad pellach i ystyried unrhyw ymatebion a dderbyniwyd (yn dilyn y cyfnod ymgysylltu) er mwyn gwneud y penderfyniad i gadarnhau y Cyfarwyddyd Erthygl 4.
5. Dirprwywyd hawl i'r Pennaeth Adran Amgylchedd mewn ymgynghoriad gyda'r Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol i wneud addasiadau golygyddol i'r rhybudd cyn ei gyhoeddi.

TRAFODAETH

Adroddwyd nad oedd modd, yn hanesyddol, i reoli os oedd cartref yn cael ei drosi i'w ddefnyddio fel ail gartref neu llety gwyliau hunangynhaliol. Eglurwyd bod Llywodraeth Cymru wedi cyflwyno dosbarthiadau defnydd newydd (C5 – ail gartref ac C6 – llety gwyliau tymor byr), ond nid oes gofyniad presennol am ganiatâd cynllunio cyn newid dosbarth defnydd ar gartref.

Eglurwyd byddai cyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4 yn galluogi Awdurdod Cynllunio Lleol Gwynedd i osod gofyniad am ganiatâd cynllunio cyn i berchnogion allu diwygio ddosbarth defnydd eu cartref. Pwysleisiwyd nad oes gofyniad am ganiatâd cynllunio os yw'r perchennog yn bwriadu diwygio dosbarth defnydd eu cartref o C5 neu C6 yn ôl i brif gartref (dosbarth defnydd C3), oni bai fod cais gwreiddiol wedi cael ei gyflwyno i'r Awdurdod ar gyfer defnydd C5 neu C6 yn flaenorol.

Y CABINET Dydd Mawrth, 13 Mehefin 2023

Pwysleisiwyd mai prif fwriad y Cyngor wrth gyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4 ond i gael rheolaeth dros newid dosbarthiadau defnydd, nid i atal datblygiadau rhag mynd yn eu blaen.

Darparwyd trosolwg o Bapur Cyfiawnhau Cyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4 gan nodi'r prif bwyntiau canlynol:

- Dadansoddwyd y sefyllfa bresennol gan fanylu ar sut mae'r defnydd o dai gwyliau wedi datblygu dros y bedair mlynedd ddiwethaf.
 - Adroddwyd bod cynnydd yn niferoedd lletyau gwyliau dros y cyfnod hwn. Nodwyd hefyd bod lleihad yn nifer o dai sy'n talu premiwm ail gartrefi.
- Cadarnhawyd bod 7509 o dai (12% o'r stoc dai) yn ail gartrefi neu lety gwyliau. Ystyriwyd bod posibilrwydd i'r ffigwr hwn fod yn eithaf ceidwadol oherwydd bod Arolwg Stoc Gwelyau a gwblhawyd gan y Cyngor yn 2019, ar y cyd gyda gwybodaeth gan Croeso Cymru, yn awgrymu bod darpariaeth o lety gwyliau yn unig yn 3700-4500 mewn cyfnodau brig.
- Nodwyd bod newid i'w weld yn ardal Bangor dros y bedair blynedd ddiwethaf. Eglurwyd bod cynnydd canrannol o 143% o fewn y cyfnod hwn o dai yn cael eu defnyddio fel ail dai neu lety gwyliau (o 0.97% i 2.38%), gan awgrymu bod newid yn narpariaeth ail dai a llety gwyliau mewn ardaloedd dinesig y Sir yn ogystal â'r ardaloedd arfordirol.
- Ystyriwyd yr effaith ar yr iaith Gymraeg, cyfleusterau cymunedol a prisiau tai mewn cymunedau gydag niferoedd uchel o ail gartrefi neu lety gwyliau.
- Cadarnhawyd bod tua 65.5% o boblogaeth Gwynedd, ar gyfartaledd, wedi cael eu prisio allan o'r farchnad dai. Eglurwyd bod yr ystadegyn yma yn gallu diwygio o ardal i ardal – megis Abersoch, ble mae 96% o'r boblogaeth wedi cael eu prisio allan o'r farchnad dai yn sgil dwysedd uchel o ail gartrefi a llety gwyliau.
- Casglwyd bod cyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4 yn hanfodol er mwyn ceisio gwyrdroi sgil effeithiau llety gwyliau ac ail dai ar ein cymunedau ac i sicrhau tegwch a chyfleoedd i unigolion Gwynedd.

Nodwyd bu ystyriaeth i bedwar opsiwn posibl er mwyn cyfiawnhau cyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4, sef:

- Opsiwn 1: Dwyfor (ardal beilot y Llywodraeth)
- Opsiwn 2: Ardaloedd ble fo'r ddarpariaeth bresennol o gartrefi gwyliau yn fwy na 15% o'r stoc dai.
- Opsiwn 3: Ardaloedd Bregus (ardaloedd sydd dan fygythiad)
- Opsiwn 4: Gwynedd gyfan (Ardal Awdurdod Cynllunio Lleol Gwynedd)

Cadarnhawyd mai Opsiwn 4 (Gwynedd Gyfan - Ardal Awdurdod Cynllunio Lleol Gwynedd) sydd wedi cael ei ddewis er mwyn gweithredu Cyfarwyddyd Erthygl 4. Eglurwyd bod yr opsiwn hwn wedi cael ei ddewis gan fod gweithredu'r Cyfarwyddyd yn broses ddigynsail ac nid oes modd rhagweld yn llawn beth fydd sgil effeithiau ei gyflwyno. Ymhelaethwyd ei fod yn bwysig gwarchod y stoc dai er mwyn sicrhau bod tai addas ar gael i drigolion Gwynedd a bydd cyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4 yn y modd hwn yn helpu i sicrhau'r amcan hwnnw.

Eglurwyd y bwriedir cyflwyno rhybudd o'r bwriad i gyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4 ac bydd modd i'r cyhoedd leisio'u barn ar y bwriad hwn. Nodwyd bod gwefan penodol wedi cael ei wneud ar gyfer y mater hwn, gyda holl ddogfennaeth berthnasol wedi cael ei uwchlwytho iddo, ac mae modd i'r wefan gael ei archwilio yn Siop Gwynedd a Llyfrgelloedd Gwynedd. Ymhellach, nodwyd bydd sesiwn codi ymwybyddiaeth yn cael ei gynnal i holl aelodau'r Cyngor pan fu'n briodol.

Eglurwyd byddai'r gorchymyn Cyfarwyddyd Erthygl 4 yn dod i rym ar 1af Medi, 2024 er mwyn sicrhau bod y Cyngor yn gweithredol â gofynion Llywodraethol ac i sicrhau nad yw'r Cyngor yn agored i geisiadau am iawndal.

Rhannwyd pryder nad yw ardaloedd Parc Cenedlaethol Eryri yn cyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4 ar hyn o bryd. Er hyn, sicrhawyd bod swyddogion yn cydweithio'n agos gyda'r Parc ond yn cydnabod bod sefyllfa'r Parc yn wahanol i Wynedd oherwydd ei fod wedi ei leoli dros ddau awdurdod lleol gwahanol.

Diolchwyd i holl swyddogion Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd am eu gwaith arloesol i gyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4. Nodwyd bod y swyddogion yn arwain ar y gwaith hwn dros Gymru gyfan ac bod cyfathrebu cyson gydag awdurdodau eraill er mwyn cyflwyno gofynion tebyg mewn Siroedd eraill.

8. YMATEB I YMGYNGHORIAD LLYWODRAETH CYMRU – CYNIGION AR GYFER BIL ADDYSG GYMRAEG

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Beca Brown.

PENDERFYNIAD

Cymeradwywyd ymateb y Cyngor i'r ymgynghoriad Papur Gwyn – Cynigion ar gyfer Bil Addysg Gymraeg, Llywodraeth Cymru.

TRAFODAETH

Eglurwyd bod y Bil Addysg Gymraeg hon yn cynnig sylfaen i ddarparu addysg Gymraeg i bob plentyn yng Nghymru. Nodwyd byddai hyn cynyddu niferoedd o siaradwyr Cymraeg hyderus ac yn normaleiddio'r Gymraeg mewn ysgolion.

Nodwyd bod Gwynedd eisoes wedi llwyddo i normaleiddio'r Gymraeg drwy gynnig addysg Gymraeg i holl blant y Sir, ac wedi datblygu system addysg drochi lwyddiannus er mwyn sicrhau bod pawb yn gallu ymdoddi i'r awyrgylch Gymreig hon.

Eglurwyd bod dyhead Cyngor Gwynedd yn aml yn uwch na'r gofynion statudol sy'n cael eu darparu gan Lywodraeth Cymru ac mae hynny'n gosod sail i awdurdodau eraill i ymroddi i'r iaith.

Ymfalchiwyd bod y Bil hwn yn arwain awdurdodau eraill i gyfeiriad cyffelyb â Gwynedd oherwydd bydd cynnig addysg Gymraeg i bawb yn gwaredu problemau anghyfartaledd ieithyddol a diffyg cyfleoedd i siaradwyr Cymraeg.

9. CYFRIFON TERFYNOL 2022/23 – ALLDRO REFENIW

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Ioan Thomas.

PENDERFYNIAD

1.1 Nodwyd sefyllfa ariannol derfynol adrannau'r Cyngor am 2022/23.

1.2 Cymeradwywyd symiau i'w cario 'mlaen (y golofn "Gor/(Tan) Wariant Addasedig" o'r talfyriad yn Atodiad 1), sef:

Y CABINET Dydd Mawrth, 13 Mehefin 2023

ADRAN	£'000
Oedolion, Iechyd a Llesiant	100
Plant a Theuluoedd	76
Addysg	(96)
Economi a Chymuned	0
Priffyrdd a Bwrdeistrefol	100
Amgylchedd	6
Ymgynghoriaeth Gwynedd	0
Tai ac Eiddo	0
Tîm Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	(17)
Cyllid	(10)
Cefnogaeth Gorfforaethol	(16)

1.3 Cymeradwywyd argymhellion a'r trosglwyddiadau ariannol canlynol (sydd wedi'u hegluro yn Atodiad 2):

- Yn yr Adran Addysg, fod £1,304k o gostau ychwanegol chwyddiant trydan a chyflogau cymorthyddion a staff gweinyddol yn yr ysgolion sydd uwchlaw'r gyllideb yn cael eu cyllido o falansau'r ysgolion unigol.
- Yn yr Adran Tai ac Eiddo fod £2,482k o'r Gronfa Premiwm Treth Cyngor yn cael ei ddefnyddio i gyllido'r pwysau ychwanegol yn y maes Digartrefedd.
- Cymorth ariannol o £550k i'r Adran Economi a Chymuned gan fod sgil effaith Covid wedi amharu ar lefelau incwm Cwmni Byw'n Iach.
- Yr adrannau canlynol sydd yn gorwario i dderbyn cymorth ariannol un-tro gan gyfyngu lefel y gorwariant sydd i'w gario 'mlaen gan yr Adran i £100k:
 - a. £3,785k – Oedolion, Iechyd a Llesiant
 - b. £2,434k – Priffyrdd a Bwrdeistrefol
- Ar gyllidebau Corfforaethol:
 - a. Defnyddio (£2,851k) o'r tanwariant net Corfforaethol i gynorthwyo'r adrannau sydd wedi gorwario yn 2022/23.
 - b. Fod (£3,899k) yn ymwneud â chostau cyfalaf yn cael ei neilltuo i gronfa ariannu'r rhaglen gyfalaf
 - c. Gyda gweddill y tanwariant net o (£952k) ar gyllidebau Corfforaethol yn cael ei drosglwyddo i'r Gronfa Trawsfurfio i gyllideb blaenoriaethau'r Cyngor.

1.4 Cymeradwyo'r trosglwyddiadau ariannol o gronfeydd penodol fel yr amlinellir yn Atodiad 3 yn dilyn adroddiad o'r cronfeydd, gan gynaeafu (£3,918k) o gronfeydd a'i ddefnyddio yn ei gyfanrwydd i gynorthwyo'r adrannau sydd wedi gorwario yn 2022/23.

TRAFODAETH

Eglurwyd bod yr adroddiad yn manylu ar wariant y Cyngor yn y flwyddyn ariannol 2022/23 yn ogystal â'r sefyllfa alldro tanwariant neu orwariant.

Cadarnhawyd bod gorwariant gan 7 adran ar ddiwedd y flwyddyn ariannol 2022/23. Ymhelaethwyd mod nifer o ffactorau wedi cyfrannu at hyn gan gynnwys prisiau ynni

Y CABINET Dydd Mawrth, 13 Mehefin 2023

cynyddol, methiannau i wireddu arbedion a chwyddiant cyflogau. Manylwyd a'r gorwariant amlycaf mewn 5 adran:

- Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant – eglurwyd bod £3.9 miliwn o orwariant oherwydd costau staffio'r adran a'r defnydd o staff asiantaeth. Yn ogystal roedd pwysau ar lety cefnogol a phecynnau taliadau uniongyrchol yng Ngwasanaethau pobl Hŷn. Cadarnhawyd bod yr adran wedi profi trafferthion i wireddu arbedion.
- Adran Addysg - eglurwyd bod £1.2 o orwariant yn dilyn chwyddiant yng nghostau staffio cymorthyddion a staff gweinyddol yn ogystal â phrisiau trydan uwch. Er hyn, cadarnhawyd bod yr adran wedi gallu defnyddio arian a gynilwyd o gyfnodau clo Covid i gynorthwyo gyda'r pwysau ariannol.
- Adran Economi a Chymuned / Byw'n Iach – Cadarnhawyd bod Byw'n Iach wedi bod yn profi sgil-ffeithiau'r pandemig drwy gydol y flwyddyn ariannol 2022/23. Atgoffwyd y bu i'r cwmni dderbyn £1.4 miliwn gan Llywodraeth Cymru yn y flwyddyn 2021/22 ac mae'r Cyngor wedi ymestyn y cyfnod sicrwydd ariannol i gefnogi'r cwmni hyd ddiwedd blwyddyn 2022/23. Esboniwyd bod y cwmni angen cymorth y Cyngor i ariannu £550,000. Ymfalchiwyd bod y cyhoedd wedi dychwelyd i ddefnyddio canolfannau hamdden yn dilyn y pandemig.
- Adran Prifffyrdd a Bwrdeistrefol – Adroddwyd bod gorwariant o £2.5 miliwn o fewn yr adran ac bod gwasanaethau casglu gwastraff ac ailgylchu yn cyfrannu at y ffigwr hwn. Pwysleisiwyd hefyd bod yr adran wedi gwneud gwariant un tro o fewn y flwyddyn ariannol perthnasol ac yn cael trafferth i wireddu arbedion.
- Adran Tai ac Eiddo - Eglurwyd bod yr adran wedi derbyn £1.5 miliwn o gronfa trefniadau yn sgil Covid gan y Cyngor. Er hyn, mae effaith deddf Ddigartrefedd wedi arwain at bwysau ariannol sylweddol i'r adran gan achosi £2.5 miliwn o orwariant. Argymhellwyd i'r Gronfa Premiwm Treth Cyngor ariannu'r gorwariant.

Sicrhawyd bod cynlluniau wedi cael eu rhoi mewn lle i gyfarch y materion hyn o orwariant yng nghynlluniau ariannol y dyfodol.

Cydnabuwyd bod pwysau ar yr adrannau i ddarparu'r gwasanaeth gorau i bobl Gwynedd a diolchwyd i staff yr adrannau am eu gwaith. Diolchwyd hefyd i holl staff yr Adran Gyllid am eu gwaith i goladu'r ffigyrau ar gyfer y cyfrifon terfynol.

10. RHAGLEN GYFALAF 2022/23 – ADOLYGIAD DIWEDD BLWYDDYN (SEFYLLFA 31 MAWRTH 2023)

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Ioan Thomas.

PENDERFYNIAD

1. Derbyniwyd yr adroddiad ar adolygiad diwedd y flwyddyn (sefyllfa 31 Mawrth 2023) o'r rhaglen gyfalaf.

Y CABINET Dydd Mawrth, 13 Mehefin 2023

2. Nodwyd gwariant o £37,131,000 ar y rhaglen gyfalaf yn ystod y flwyddyn ariannol 2022/23, fydd yn cael ei gynnwys yn y datganiadau ariannol statudol ar gyfer 2022/23.
3. Cymeradwyo'r ariannu addasedig a gyflwynir yn rhan 4 o'r adroddiad, sef:
 - £68,000 cynnydd mewn defnydd o grantiau a chyfraniadau
 - £30,000 cynnydd mewn defnydd o dderbyniadau cyfalaf
 - £701,000 cynnydd mewn defnydd o gyfraniadau referniw
 - £797,000 cynnydd mewn defnydd o gronfeydd adnewyddu ac eraill

TRAFODAETH

Eglurwyd mai prif ddiben yr adroddiad oedd cyflwyno rhaglen gyfalaf diwygiedig (sefyllfa 31 Mawrth 2023) a gofynnwyd i'r Cabinet cymeradwyo ffynonellau ariannu perthnasol. Rhannwyd dadansoddiad fesul Adran o'r rhaglen gyfalaf £142.2 miliwm am y tair blynedd 2022/23 - 2024/25.

Manylwyd ar ffynonellau i ariannu'r cynnydd net sydd oddeutu £1.6 miliwn ers yr adolygiad diwethaf.

Casglwyd bod y Cyngor wedi llwyddo i wario £37.1 miliwn yn 2022/23 ar gynlluniau cyfalaf, gyda £17.1 miliwn ohono (46%) wedi ei ariannu drwy grantiau penodol. Nodwyd bod effaith heriau ariannol diweddar yn parhau ar y rhaglen gyfalaf a gwelwyd bod £17 miliwn pellach o wariant arfaethedig, yn ychwanegol i'r £41 miliwn adroddwyd arno mewn adolygiadau blaenorol wedi'i ail-broffilio o 2022/23 i 2023/24.

Eglurwyd fod Rhaglen Gyfalaf 2023/24 wedi cael ei gyflwyno i'r Cyngor Llawn ym mis Mawrth fel rhan o'r Gyllideb flynyddol. Mae'r rhaglen yn cynnwys nifer o gynlluniau yn y maes Tai, yn ogystal â datblygiadau y maes Addysg megis Ysgol Uwchradd Bangor ac Ysgol Treferythyr. Yn ychwanegol i hynny, mae gwariant cyfalaf wedi llithro o 2022/23 i 2023/24 (fel amlinellir yn Atodiad 3) gan gynnwys:

- £11.8 miliwn – Cynlluniau Strategaeth Tai a Digartrefedd
- £9.3 miliwn – Cynlluniau Ysgolion (Cymunedau Dysgu Cynaliadwy ac Eraill)
- £5.4 miliwn – Adnewyddu Cerbydau
- £5.2 miliwn – Cynlluniau Grantiau a Thai
- £3.5 miliwn – Cynllun Hwb Iechyd a Gofal Penygroes.

Eglurwyd bod y Cyngor wedi llwyddo i dderbyn grantiau ychwanegol ers yr adolygiad diwethaf, gan gynnwys:

- £2.2 miliwn – Grant Cynnal a Chadw Ysgolion 2022/23
- £0.3 miliwn – Grantiau gan Lywodraeth Cymru a'r Ymddiriedolaeth Genedlaethol tuag at gynllun amddiffyn yr arfordir ym Mhorthdinllaen
- £0.2 miliwn – Grantiau Dechrau'n Deg a Gofal Plant gan Lywodraeth Cymru.
- £0.2 miliwn – Grant Cronfa Integreiddio Rhanbarthol.

11. ADOLYGIAD O GYNLLUN GWEITHREDU TAI CYNGOR GWYNEDD

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Craig ab Iago.

PENDERFYNIAD

Y CABINET Dydd Mawrth, 13 Mehefin 2023

1. Cymeradwywyd ychwanegiadau cyllidol i brosiectau unigol o fewn y Cynllun Gweithredu Tai fel y nodir yn y tabl ym mharagraff 6.4 o'r Adroddiad.
2. Cymeradwywyd addasiad i'r achos busnes gwreiddiol ar gyfer benthyca er mwyn prynu tai i'w gosod i drigolion lleol, a gymeradwywyd gan y Cabinet yn ei gyfarfod ar 16 Chwefror, 2021, drwy wneud defnydd o £5.6m o'r Premiwm Treth Cyngor.

TRAFODAETH

Adroddwyd i'r aelodau bod argyfwng digartrefedd yng Nghymru ar hyn o bryd. Manylwyd ar nifer o ffigyrau i amlinellu'r sefyllfa, gan gynnwys:

- Bod 657 o bobl digartref yng Ngwynedd ar hyn o bryd a dros 7,000 o blant yn byw mewn tlodi.
- Bod 3000 o bobl Gwynedd ar restr aros ar gyfer tai cymdeithasol
- Bod pris tai, ar gyfartaledd, wyth gwaith yn fwy na'r cyflog arferol.

Eglurwyd bod y Cyngor yn ymwybodol o'r argyfwng hwn a rhannwyd fideo i gyflwyno pum agwedd allweddol o'r Cynllun Gweithredu Tai, sef:

1. Mynd i'r afael â digartrefedd.
2. Adeiladu tai newydd.
3. Prynu tai.
4. Dod â thai gwag yn ôl i ddefnydd
5. Sicrhau bod tai Gwynedd yn ecogyfeillgar.

Adroddwyd bod y Cynllun Gweithredu Tai gwreiddiol yn seiliedig ar ganran premiwm treth cyngor o 50%. Atgoffwyd yr aelodau bod y premiwm wedi cael ei gynyddu i 100% gan greu oddeutu £20 miliwn o gyllid ychwanegol ar gyfer cynlluniau tai a digartrefedd, dros hyd y cynllun.

Nodwyd bod y Cynllun Gweithredu Tai mewn bodolaeth ers dwy flynedd ac hyd yma wedi gallu cwblhau bron i 600 o unedau drwy amrywiol brosiectau, sydd am greu bydd i dros 4000 o bobl Gwynedd. Ymhelaethwyd bod 313 o unedau ychwanegol i hynny ar y gweill ar hyn o bryd.

Eglurwyd bod £34 miliwn o arian wedi ei ddyrannu i amrywiol brosiectau ar gyfer y flwyddyn ariannol 2023/24.

Cadarnhawyd bod 8 tŷ wedi cael ei brynu fel rhan o gynllun Prynu i Osod, gyda'r potensial i 32 o bobl elwa o'r tai hyn. Ymhelaethwyd bod nifer o dai eraill yn y broses o gael eu prynu ar hyn o bryd. Datganwyd hefyd bod 15 cais wedi cael ei gymeradwyo fel rhan o'r cynllun Prynu Cartref, ers iddo lawnsio ym Medi 2022.

Adroddwyd bod y cynllun Tai Gwag wedi llwyddo i ddychwelyd 104 o dai yn ôl i ddefnydd ar draws Gwynedd ac mae'r adran hefyd wedi llwyddo i adeiladu 173 o dai cymdeithasol, gydag 88 o dai newydd yn cael eu hadeiladu ar hyn o bryd. Ymhelaethwyd bod arian wedi cael ei glustnodi er mwyn adeiladu 113 o dai cymdeithasol pellach o fewn y flwyddyn ariannol hon.

Ymfalchiwyd bod yr adran yn helpu i gefnogi 40 o bobl o fewn y Sir ar hyn o bryd, drwy gydweithio gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr i sefydlu darpariaeth cefnogol i unigolion sydd mewn perygl o fod yn ddigartref oherwydd materion iechyd meddwl, i barhau yn eu cartref.

Y CABINET Dydd Mawrth, 13 Mehefin 2023

Esboniwyd bod costau adeiladu, llafur a deunyddiau, wedi cynyddu llawer ers i'r Cynllun Gweithredu Tai gwreiddiol gael ei sefydlu yn 2021. Ymhelaethwyd bod y costau hyn wedi codi oddeutu 30% a manylwyd bod cyfraddau llog wedi cynyddu yn ogystal. Nodwyd bod y cynnydd yma mewn prisiau wedi creu anhawster i brynu tai oddi ar y farchnad leol ac wedi cael effaith ar ddatblygiad amrywiol brosiectau.

Manylwyd ar y rhesymeg y tu ôl i gynyddu cyfraniad y Gronfa Premiwm Treth Cyngor i gynlluniau tai a digartrefedd, gan gynnwys:

- Cynlluniau tai â chefnogaeth i'r digartref – 45 uned parod yng Nghaernarfon a Phwllheli er mwyn lleihau dibyniaeth ar lety dros dro.
- Prynu cyn-dai cymdeithasol a'u rhentu i drigolion Gwynedd a phrynu tai preifat.
- Cynllun Datblygu Tai ein Hunain – i gynyddu'r cyfleoedd i drigolion Gwynedd.

Diolchwyd i swyddogion yr adran am eu gwaith parhaus gyda'r Cynllun Gweithredu Tai.

12.ADDASIADAU I'R CYFANSODDIAD CYNLLUN DIRPRWYO: ADRODDIAD SWYDDOG MONITRO

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Menna Trenholme.

PENDERFYNIAD

Cymeradwywyd yr addasiadau i Adran 13 (3) o'r Cyfansoddiad Cynllun Dirprwyo Swyddogion a ddangosir yn Atodiad 1.

TRAFODAETH

Adroddwyd bod dyfodiad cronfeydd grantiau newydd megis Cronfa Ffyniant Cyffredin (SPF) a chronfa ARFOR wedi amlygu'r angen i ddiwygio'r hawliau dirprwyedig i bennaeth Adran Economi a Chymuned er mwyn prosesu ceisiadau yn effeithiol.

Nodwyd bod y cronfeydd newydd hyn wedi arwain at yr angen i brosesu ceisiadau o symiau uwch, yn ogystal a bod mwy o drosiant ceisiadau i'w delio â nhw. Argymhellwyd i ddiwygio'r Adran hon o'r Cyfansoddiad ac eglurwyd bod natur rhai o'r cronfeydd yn dibynnu ar drosiant cyflym iawn i brosesu ceisiadau, ac felly mae'r newidiadau hyn yn angenrheidiol.

Dechreuodd y cyfarfod am 1:00pm a daeth i ben am 2:55pm

CADEIRYDD